

بررسی تاثیر سواد اطلاعاتی و کیفیت تدریس معلمان بر بهزیستی تحصیلی دانش‌آموزان با میانجی خود آگاهی هیجانی

مهدی معینی کیا^۱، فردین فروغی سوها*^۲، پریا طاهری^۳ و زهره پورمیرعلی^۴

تاریخ دریافت: ۳۰ خرداد ۱۴۰۱ تاریخ پذیرش: ۳۰ مرداد ۱۴۰۱

چکیده

توجه به عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان و بهبود شرایط تحصیلی یکی از اهداف اصلی آموزش و پرورش است. بهزیستی تحصیلی یکی از متغیرهای مهم و اثرگذار بر عملکرد تحصیلی است. هدف پژوهش حاضر بررسی تاثیر سواد اطلاعاتی و کیفیت تدریس معلمان بر بهزیستی تحصیلی دانش‌آموزان با میانجی خود آگاهی هیجانی بود. تحقیق حاضر از نظر ماهیت محتوایی توصیفی-همبستگی (مدل معادلات ساختاری) و از منظر هدف کاربردی است. شرکت کنندگان در پژوهش حاضر یا به عبارتی جامعه آماری تحقیق، دانش‌آموزان مشغول به تحصیل در دوره‌ی متوسطه اول و دوم سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ شهرستان نمین به تعداد ۲۶۴۶ نفر می‌باشند. روش نمونه‌گیری به کار گرفته شده، نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای بوده و با توجه به ناهمگون بودن جامعه آماری از روش نمونه‌گیری طبقه‌ای نیز استفاده گردید که از میان جامعه‌ی آماری پیش گفته، بر اساس جدول مورگان نمونه‌ای به حجم ۲۹۲ نفر (۹۹ نفر زن و ۱۹۳ نفر مرد) انتخاب شدند. اطلاعات لازم برای پاسخ به سوال پژوهشی از طریق پرسشنامه‌های کتبی استاندارد جمع‌آوری شد. نتایج به دست آمده حاکی از آن است که سواد اطلاعاتی و کیفیت تدریس به ترتیب با مقدار ضرایب مسیر ۰/۳۴ با مقدار $t(۷/۶۴)$ ، ۰/۴۱ با مقدار $t(۶/۲۳)$ بر خود آگاهی هیجانی تاثیر مثبت و معنی‌داری دارند. خودآگاهی هیجانی نیز با مقدار ضریب ۰/۵۱ با مقدار $t(۵/۲۵)$ بر بهزیستی تحصیلی تاثیر مثبت و معناداری دارد. بهزیستی تحصیلی دانش‌آموزان تحت رضایت کلی آنان از میزان تحقق انتظاراتشان قرار دارد. دانش‌آموزان با هیجان‌ات مثبت از بهزیستی تحصیلی بالاتری برخوردار هستند.

واژگان کلیدی: سواد اطلاعاتی، کیفیت تدریس، خودآگاهی هیجانی، بهزیستی تحصیلی

^۱ عضو هیئت علمی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران

^{۲*} دانشجوی دکتری مدیریت آموزشی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران.

(نویسنده مسئول) (fardin.foroghi.2018@gmail.com)

^۳ کارشناس علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان بنت الهدی، اردبیل، ایران

^۴ کارشناس علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان بنت الهدی، اردبیل، ایران

۱- مقدمه

توجه به مسائل مربوط به دانش آموزان به عنوان آینده‌سازان جامعه اهمیت ویژه‌ای دارد. چرا که بهبود وضعیت تحصیلی دانش آموزان، یکی از اهداف اساسی نظام‌های آموزش و پرورش معاصر است (قدم پور ۲۰۱۸). بر این اساس توجه به عوامل مهم و اثرگذار بر موفقیت تحصیلی دانش آموزان بسیار با اهمیت بوده و محققان تلاش زیادی در مورد شناسایی و نحوه اثرگذاری این عوامل بر موفقیت تحصیلی دانش آموزان می‌نمایند. یکی از متغیرهای اثرگذار بر موفقیت تحصیلی دانش آموزان بهزیستی تحصیلی است. بهزیستی تحصیلی به منزله نگرش دانش آموزان به تحصیل است. با ظهور جنبش فکری روانشناسی مثبت‌نگر و پس از ورود سازه‌هایی با صیغه معنایی مثبت در حوزه‌های مختلف روانشناسی، بهزیستی تحصیلی به مثابه حالت ذهنی مثبت و رضایت بخشی است که در بردارنده انرژی یا شور، احساس تعهد و شیفنگی یا دل‌بستگی است (قدم‌پور و همکاران ۲۰۲۰). بهزیستی تحصیلی شامل میزان احساس امنیت و سلامتی دانش آموزان از محیط آموزشی است (نداشتن احساس تنهایی و فرسودگی) و احساس آنها از اینکه مدارس آنها چه میزان منطقی هستند. دانش آموزان با احساس بهزیستی تحصیلی بالا هیجانانگیزتر هستند، در صورتی که دانش آموزان با احساس بهزیستی تحصیلی پایین، حوادث و وقایع تحصیلی‌شان را نامطلوب ارزیابی کرده و بیشتر هیجانانگیز منفی از جمله اضطراب، افسردگی و خشم را تجربه می‌کنند (جلالی و صادقی ۲۰۱۷). لیور و دیساربو (۱۹۸۹) معتقدند که بهزیستی تحصیلی دانش آموزان به معنای تناسب بین ارزش‌های ذهنی آنها با تجارب و پیامدهای متنوع ارزشیابی شده از آموزش است. از این منظر بهزیستی تحصیلی دانش آموزان تحت رضایت کلی آنان از میزان تحقق انتظاراتشان قرار دارد (رثوندی و عاشوری ۱۴۰۰). دگارمو و مارتینز (۲۰۰۶) بهزیستی تحصیلی را دارای مولفه‌هایی از قبیل مهارت انجام تکالیف مدرسه و رضایت‌مندی از تحصیل و اشتیاق تحصیلی می‌دانند. همچنین می‌ستری و همکاران (۲۰۰۹) از بهزیستی تحصیلی به عنوان نتایج تحصیلی نام برده‌اند (جلالی و صادقی ۲۰۱۷). بهزیستی تحصیلی دانش آموزان تحت تاثیر متغیر مختلفی قرار می‌گیرد که از جمله آنها می‌توان به متغیر خود آگاهی هیجانی اشاره کرد. افراد با خودآگاهی هیجانی بالا پاسخ‌ها را به شکل مناسب و سریع و همگام با تغییرات محیطی به کار می‌گیرند تا بهزیستی تحصیلی حاصل شود (رایفی و همکاران ۲۰۰۸). یافته‌های تحقیق پارکر و همکاران موید رابطه و همبستگی مثبت بین هوش هیجانی و عملکرد تحصیلی است (پارکر و همکاران ۲۰۰۶).

هیجان‌ها الگوهای عملکردی خودکار را که برای بقاء مهم هستند، مشخص می‌سازند. توانایی شناختی ما فرصت‌هایی را ایجاد می‌کند تا این الگوهای هیجانی اولیه تعدیل شوند و الگوهای انطباقی بهتری شکل بگیرد. این بدان معنا است یک خودآگاهی هیجانی نقش ضروری در انطباق با محیط ایفا می‌کند (لاولور و همکاران ۲۰۲۱). طبق مدلی خودآگاهی هیجانی را به عنوان یک توانایی تعریف کرده‌اند که مشخص کننده و توصیف کننده هیجان‌های خود و دیگران است. بر طبق این مدل که به سطح رشد شناختی خودآگاهی هیجانی توجه می‌کند؛ خود آگاهی هیجان یک مهارت شناختی است که دارای مراحل است و این مراحل با طبقه‌بندی شناختی پیاژه مطابقت می‌کند. سطوح پنجگانه خودآگاهی

هیجانی عبارتند از: احساس بدنی، تمایل به عمل، هیجان‌های منفرد، هیجان‌های وابسته و ترکیبی از تجربیات هیجانی آمیخته، فقدان آگاهی از احساسات تجربه شده، افراد را برای انتخاب راهبردهای پاسخ‌دهی مناسب برای فائق آمدن بر موقعیت‌های اجتماعی با مشکلات مواجه می‌سازد (میراقلی و همکاران ۲۰۲۰). تفسیر و تنظیم هیجان بر رفتار اجتماعی انطباقی بسیار ضروری است (کیمهی ۲۰۱۲). برای تنظیم هیجان نیاز است از هیجان‌های خاص آگاه شد که برای آن اصطلاح خودآگاهی هیجانی به کار گرفته می‌شود. خواندن هیجان‌های خود همانند هیجان‌های دیگران نیازمند آگاهی از این هیجان‌هاست و شامل توجه به هیجان‌ها و مهارت‌های تشخیص هیجان‌ها متفاوت به وسیله‌ی تمیز دادن تجربیات روانشناختی متفاوت و استفاده از تکه کلام‌های متنوع برای رمزگشایی هیجان‌ها است، که می‌توان بر رفتارهای اجتماعی به صورت مستقیم اثر داشته باشد (باربرو و تریگلون ۲۰۲۰). اسزس - زیگی، بوسزنی و یازینسکا (۲۰۱۲) خودآگاهی هیجانی را به عنوان یک تولدایی تعریف کرده‌اند که مشخص کننده و توصیف کننده هیجان‌های خود و دیگران است (کیمهی ۲۰۱۲). آنگلاف (۲۰۰۹) در مطالعه‌ای که روی ۳۲۵ نفر از نوجوانان هنگ کنگ انجام داد به بررسی هوش هیجانی و مولفه‌های آن و ارتباطش با مشکلات رفتاری نوجوانان پرداخت. نتایج نشان داد که عدم آگاهی از احساسات ممکن است به سطوح بالاتری از رفتارهای مشکل‌دار مانند افسردگی، پرخاشگری، و بزهکاری بینجامد در حالی که مدیریت احساسات منجر به اضطراب کمتر نوجوانان می‌شود (آنگلاف ۲۰۰۹) همچنین ماورولی و همکاران (۲۰۰۷) طی پژوهشی در میان نوجوانان دبیرستانی دریافتند که آن دسته از نوجوانانی که قادر به شناخت و تنظیم احساسات خود می‌باشند سطوح پایین‌تری از رفتارهای ضد اجتماعی و بزهکاری و گزارش کمتری از افسردگی داشته‌اند (ماورولی و همکاران ۲۰۰۷).

متغیر کیفیت تدریس نیز از شاخص‌های بهبود عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان به حساب می‌آید (رشوندی و عاشوری ۱۴۰۰). موضوع کیفیت تدریس موضوعی است که همواره از توجه قابل ملاحظه‌ای برخوردار بوده است. تدریس خوب شامل: تعامل معلم با دانش‌آموز، انتظارات معلم، استفاده از انواع روش‌های تدریس، بازخورد مناسب، یادگیری مشارکتی، تقویت و تدریس انطباقی می‌باشد (حکمتیان ۱۳۹۶). یکی از مسائل مهم در استفاده از روش تدریس توجه به کیفیت بیان است. این، نکته‌ای پذیرفته شده است که اگر مدرسی با معلومات بسیار بالا در زمینه تحصیلی خود، قادر به انتقال مناسب مطالب نباشد، بعنوان یک مدرس اثربخش در نظر گرفته نخواهد شد. معلم بازیگر صحنه آموزش است در این صحنه معلمی موفق‌تر است که آگاهی و دانش بیشتری داشته باشد و بتواند آنچه را که می‌داند با بیانی شیوا و اثرگذار به مخاطبش ارائه نماید (صالح زاده و همکاران ۲۰۲۰). کیفیت تدریس یکی از عوامل مهم در فرآیند یادگیری است. منظور از کیفیت تدریس، درک بهتر مفاهیم و قدرت تحلیل روابط بین آموخته‌ها از جانب دانشجویان است (گارتتر ۲۰۱۴). از طرفی سواد اطلاعاتی به عنوان یکی از مهارت‌های اساسی زندگی در هزاره جدید شناخته می‌شود. در جامعه‌ای که عصر اطلاعات نام گرفته است، مهارت دستیابی موثر به اطلاعات مورد نظر، با صرف حداقل زمان و هزینه، مهارت اساسی و ارزشمندی برای همه افرادی است که به دنبال پیشرفت هستند و این مهارت را امروزه سواد اطلاعاتی می‌نامند (اعظمی و صالحی نیا

۱۳۹۴). تاکنون تعاریف گوناگونی از سواد اطلاعاتی ارائه شده است اما فصل مشترک تمام آنها توانایی شناسایی درست منابع اطلاعاتی، توانایی دسترسی به آنها و توانایی استفاده هدفمند از آنها است. سواد اطلاعاتی توان دستیابی، ارزیابی و استفاده از اطلاعات از انواع گوناگون منابع است. سواد اطلاعاتی وسیله‌ای برای توانمندی فردی است. این توانمندی در مهارت فرد در تحلیل و اتخاذ تصمیمات محققانه و یا استقلال او در جست و جوی حقیقت دیده می‌شود (فرخ و شاه طالبی ۱۳۹۷). رشوندی و عاشوری (۱۴۰۰) در تحقیقی با عنوان "رابطه سواد اطلاعاتی و کیفیت تدریس معلمان با بهزیستی تحصیلی با نقش تعدیلگر راهبردهای مطالعه دانش آموزان" وجود رابطه مثبت و معنی دار بین سواد اطلاعاتی، کیفیت تدریس با بهزیستی تحصیلی دانش آموزان را تایید کردند. با توجه به تحقیقات صورت گرفته محقق در نظر دارد در پژوهش حاضر به بررسی تاثیر سواد اطلاعاتی و کیفیت تدریس معلمان بر بهزیستی تحصیلی دانش آموزان با میانجی خود آگاهی هیجانی بپردازد.

۲- پیشینه تحقیق

وایز گلین و همکاران (۲۰۱۷)، تحقیقی با عنوان "ارزیابی کیفیت تدریس در آموزش مبتنی بر شایستگی در لیتوانی" انجام دادند. جامعه آماری معلمان مدراس متوسطه در لیتوانی بودند. روش تحقیق توصیفی - همبستگی و روش نمونه گیری در دسترس بود. نتایج تحقیق نشان داد الگوی شایستگی معلمان می‌تواند در بهبود شرایط تدریس و کیفیت تدریس دروس توسط آنان نقش مهمی داشته باشد. ساین و سارکار (۲۰۱۵)، تحقیقی با عنوان "اثربخشی کیفیت آموزش از طریق بهبود کیفیت تدریس" انجام دادند. جامعه آماری معلمان مدراس ابتدایی در هند بودند. روش تحقیق توصیفی - تحلیلی و روش نمونه گیری تصادفی طبقه‌ای بود. نتایج به دست آمده حاکی از آن است که توجه به فنون آموزش و یاددهی دانش آموزان می‌تواند در بهبود شرایط و کیفیت تدریس معلمان تاثیر مثبت و معناداری داشته باشد. خدیوی و همکاران (۱۳۹۷)، در تحقیقی با عنوان "بررسی عوامل موثر بر کیفیت آموزش و تدریس در دانشگاه فرهنگیان (مطالعه موردی: پردیس‌های استان اردبیل)"، عوامل موثر بر کیفیت تدریس از دیدگاه استادان و دانشجو معلمان سرآمد شناسایی و دسته بندی کردند. در بخش کمی نیز از طریق پرسشنامه محقق ساخته مستخرج از مرحله کیفی دیدگاه‌های ۳۵۴ نفر که به روش تصادفی ساده انتخاب شده بودند. یافته‌های بخش کیفی نشان داد که هفت عامل بالاترین نقش را در کیفیت تدریس و آموزش دارند. در تحلیل بخش کمی نیز یافته‌ها نشان داد از دیدگاه اساتید عوامل درون ساختاری، ویژگی‌های فردی و حرفه‌ای استادان در رتبه اول، عوامل محیطی - سازمانی و برون ساختاری در رتبه دوم و سوم قرار دارند. در نتیجه باید گفت در کیفیت تدریس عوامل زیادی دخیل بوده‌اند که از بین آنها بیشترین تاثیر مربوط به ویژگی‌های فردی و حرفه‌ای استادان و عوامل درون ساختاریدانشگاه بوده؛ که نیازمند توجه ویژه‌ای است (رشوندی، عاشوری ۱۴۰۰). محمدی یوزباش کندی، لیوار جانی و حسینی نسب (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان رابطه بین حس انسجام و خوددلسوزی با بهزیستی تحصیلی دانشجویان دانشکده علوم پزشکی تبریز: نقش میانجی خود آگاهی هیجانی معتقد هستند حس انسجام و خود آگاهی هیجانی بر بهزیستی تحصیلی تاثیر مثبت و معناداری دارد (محمدی یوزباش کندی، لیوار جانی و حسینی نسب ۱۳۹۹).

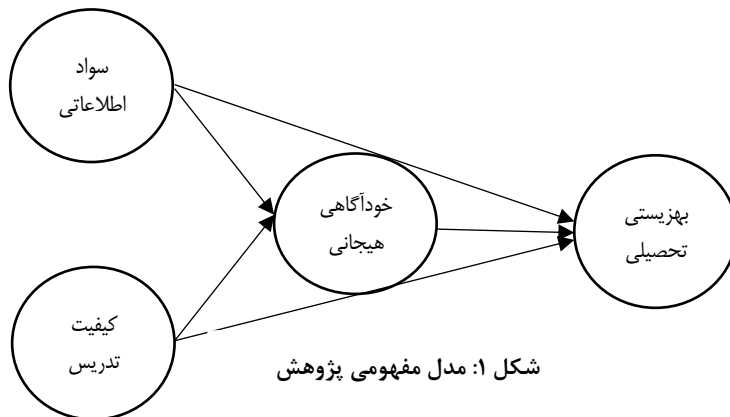
رشوندی و عاشوری (۱۴۰۰) تحقیقی با عنوان "رابطه سواد اطلاعاتی و کیفیت تدریس معلمان با بهزیستی تحصیلی با نقش تعدیلگر راهبردهای مطالعه دانش آموزان" در مدارس دخترانه مقطع متوسطه اول تنکابن انجام دادند. روش پژوهش به لحاظ ماهیت، توصیفی - همبستگی و از حیث هدف کاربردی بود. جامعه آماری پژوهش را دانش آموزان دختر مقطع متوسطه اول شهرستان تنکابن به تعداد ۲۵۷۱ نفر و معلمان مدارس دخترانه مقطع متوسطه اول شهرستان تنکابن به تعداد ۳۲۲ نفر تشکیل دادند. حجم نمونه پژوهش برای دانش آموزان به روش نمونه گیری تصادفی خوشه‌ای ۱۹۳ نفر و برای معلمان به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده ۱۷۵ نفر بدست آمد. یافته‌های پژوهش نشان داد بین سواد اطلاعاتی معلمان با بهزیستی تحصیلی دانش آموزان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. بین کیفیت تدریس معلمان با بهزیستی تحصیلی دانش آموزان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد (رشوندی و عاشوری ۱۴۰۰). هدف کلی: هدف پژوهش حاضر بررسی تاثیر سواد اطلاعاتی و کیفیت تدریس معلمان بر بهزیستی تحصیلی دانش آموزان با میانجی خود آگاهی هیجانی می‌باشد.

اهداف جزئی

۱. تعیین تاثیر مستقیم سواد اطلاعاتی معلمان بر بهزیستی تحصیلی دانش آموزان
۲. تعیین تاثیر مستقیم کیفیت تدریس معلمان بر بهزیستی تحصیلی دانش آموزان
۳. تعیین تاثیر مستقیم خودآگاهی هیجانی بر بهزیستی تحصیلی دانش آموزان
۴. تعیین تاثیر غیر مستقیم سواد اطلاعاتی و کیفیت تدریس معلمان بر بهزیستی تحصیلی دانش آموزان با میانجی خود آگاهی هیجانی

۱. سوال و فرضیه‌های پژوهش

۱. سواد اطلاعاتی معلمان بر بهزیستی تحصیلی دانش آموزان تاثیر مستقیم دارد.
۲. کیفیت تدریس معلمان بر بهزیستی تحصیلی دانش آموزان تاثیر مستقیم دارد.
۳. اعتماد کارکنان بر چابکی سازمانی با میانجی هوش معنوی تاثیر غیر مستقیم دارد.
۴. خودآگاهی هیجانی بر بهزیستی تحصیلی دانش آموزان تاثیر مستقیم دارد.
۵. آیا داده‌های جمع‌آوری شده از نمونه، مدل مفهومی پژوهش را برازش می‌کند؟

۳- روش تحقیق

تحقیق حاضر از نظر ماهیت محتوایی توصیفی-همبستگی (مدل معادلات ساختاری) و از منظر هدف کاربردی است. شرکت کنندگان در پژوهش حاضر یا به عبارتی جامعه آماری تحقیق، دانش آموزان مشغول به تحصیل در دوره‌ی متوسطه اول و دوم سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ شهرستان نمین به تعداد ۲۶۴۶ نفر می‌باشند. روش نمونه‌گیری به کار گرفته شده، نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای بوده و با توجه به ناهمگون بودن جامعه آماری از روش نمونه‌گیری طبقه‌ای نیز استفاده گردید که از میان جامعه‌ی آماری پیش گفته، بر اساس جدول مورگان نمونه‌ای به حجم ۲۹۲ نفر (۹۹ نفر زن و ۱۹۳ نفر مرد) انتخاب شدند. اطلاعات لازم برای پاسخ به سوال پژوهشی از طریق پرسشنامه‌های کتبی جمع آوری می‌شود که مشخصات پرسشنامه‌های بکار برده شده به شرح ذیل می‌باشد:

پرسشنامه استاندارد بهزیستی تحصیلی: این پرسشنامه توسط پیتزین و همکاران در سال (۲۰۱۴) تدوین شد. این ابزار ۱۱ گویه بوده و با یک مقیاس لیکرت پنج درجه‌ای (از کاملاً مخالفم: ۱ تا کاملاً موافقم: ۵)، بهزیستی تحصیلی را می‌سنجد. در پژوهش مهنا و طالع پسند (۱۳۹۵) روایی پرسشنامه توسط متخصصان تأیید، و پایایی آن با روش آلفای کرونباخ ۰/۷۰ به دست آمده است. در پژوهش حاضر نیز پایایی این ابزار بر اساس ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۳ بدست آمد. بهزیستی تحصیلی شامل میزان احساس امنیت و سلامتی فراگیران از محیط آموزشی است و احساس آنها از اینکه مدارسشان چه میزان منطقی هستند (مهنا و طالع پسند ۱۳۹۵). در این پژوهش منظور از بهزیستی تحصیلی نمره‌ای است که پاسخ دهندگان از سوالات ۱۱ گویه‌ای پرسشنامه بهزیستی تحصیلی به دست می‌آورند.

پرسشنامه استاندارد خودآگاهی هیجانی: پرسشنامه خودآگاهی هیجانی دارای ۳۳ گویه می‌باشد که توسط گرنت، فرانکلین و لانگ فورد در سال ۲۰۰۲ ساخته شد. این ابزار بر اساس مقیاس لیکرت پنج درجه‌ای (از هرگز: ۰ تا خیلی زیاد: ۴) خودآگاهی هیجانی افراد را اندازه‌گیری می‌کند. خرده مقیاس‌های آن شامل بازشناسی (با ۶ سؤال (۴، ۱۸، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۴)، برایم سخت است که بگویم الان داری چه خلقی هستم، شناسایی (با ۵ سؤال (۱، ۳، ۸، ۱۷، ۲۹) برایم مشکل است خلق و خویم را توصیف کنم)، تبدیل سازی یا ارتباط (با ۷ سؤال (۶، ۱۲، ۱۳، ۱۵، ۲۷، ۳۰ و ۳) بیان کردن هیجانات، برایم آسان است)، گرای (با ۱۰ سؤال (۵، ۷، ۱۰، ۱۱، ۱۴، ۱۶، ۱۹، ۲۸، ۳۲ و ۳۳) من شخصیتم را تحلیل می‌کنم تا سعی کنم علت ناراحتیم را بفهمم) و حل مسئله یا تصمیم‌گیری (با ۵ سؤال (۲، ۸، ۲۳، ۲۵ و ۲۶) من احساساتم را ارزیابی می‌کنم و سپس برای انجام کاری تصمیم می‌گیرم) هستند. روایی پرسشنامه توسط متخصصان تأیید شده و در پژوهش مهنا و طالع پسند (۱۳۹۵) پایایی پرسشنامه بر اساس ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۹ و در پژوهش حاضر ۰/۸۱ به دست آمده است.

پرسشنامه سواد اطلاعاتی: پرسشنامه سواد اطلاعاتی توسط یزدانی در سال (۱۳۹۱) تدوین شد. این ابزار ۳۰ گویه‌ای با ۵ مولفه: نیاز اطلاعاتی (سوالات ۶، ۷، ۸، ۹ و ۱۰)، مکان‌یابی اطلاعات (سوالات ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۲۲، ۲۳، ۲۴ و ۲۷)، ارزش‌یابی اطلاعات (سوالات ۲۵ و ۲۶)، سازمان‌دهی اطلاعات (سوالات ۱۴، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۸، ۲۹ و ۳۰) و تبادل اطلاعات (سوالات ۱، ۲، ۳، ۴، ۵ و ۱۸) به ارزیابی

سطح سواد اطلاعاتی پاسخ دهندگان می‌پردازد. این مقیاس بر اساس طیف پنج درجه‌ای لیکرت (خیلی کم: ۱ تا خیلی زیاد: ۵) نمره‌گذاری شده است. در پژوهش یزدانی (۱۳۹۱) روایی صوری، محتوایی و سازه‌ای پرسشنامه در سطح مطلوب ارزیابی شده، و میزان پایایی با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ $0/94$ محاسبه شده است. در پژوهش حاضر نیز پایایی این ابزار بر اساس ضریب آلفای کرونباخ $0/89$ به دست آمد.

پرسشنامه کیفیت تدریس: پرسشنامه کیفیت تدریس توسط رسولی در سال ۱۳۸۹ طراحی و تدوین شد. این ابزار ۳۸ گویه‌ای دارای ۸ مولفه: تسلط بر محتوا (سوالات ۱ الی ۴)، تدوین طرح درس (سوالات ۵ الی ۱۰)، مهارت‌های تدریس (سوالات ۱۱ الی ۱۶)، مدیریت کلاس درس (سوالات ۱۷ الی ۲۳)، راهنمایی و مشاوره (سوالات ۲۴ الی ۲۶)، ارزیابی عملکرد یادگیری (سوالات ۲۷ الی ۳۱)، مهارت‌های ارتباطی (سوالات ۳۲ الی ۳۴)، رعایت مسائل اخلاقی (سوالات ۳۵ الی ۳۸) به ارزیابی کیفیت تدریس می‌پردازد. نمره‌گذاری پرسشنامه براساس طیف لیکرت چهار درجه‌ای (کم: ۱ تا خیلی زیاد: ۴) می‌باشد. روایی پرسشنامه توسط اساتید و کارشناسان مربوطه مورد تایید قرار گرفته و پایایی آن نیز در پژوهش رسولی (۱۳۸۹) با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ $0/86$ و در پژوهش حاضر $0/84$ بدست آمد که نشان دهنده پایایی قابل قبول این پرسشنامه می‌باشد.

۴- یافته‌های تحقیق

آمار توصیفی: نتایج توزیع فراوانی جنسیت و مدرک تحصیلی نشان داد که ۹۹ نفر (۳۳/۹ درصد) از پاسخگویان زن و ۷۹ نفر (۶۶/۱ درصد) مرد بوده که از بین این تعداد ۸۶ نفر (۲۹/۵ درصد) از دوره متوسطه اول و ۲۰۶ نفر (۷۰/۵ درصد) از دوره دوم متوسطه می‌باشند. از میان پاسخ دهندگان دوره اول متوسطه، ۲۱ نفر (۲۴/۴ درصد) پایه هفتم، ۳۸ نفر پایه هشتم (۴۴/۲ درصد) و ۲۷ نفر (۳۱/۴ درصد) پایه نهم بودند. همچنین از میان شرکت کنندگان دوره دوم متوسطه، ۴۴ نفر (۲۱/۴ درصد) از پایه دهم، ۷۵ نفر (۳۶/۴ درصد) از پایه یازدهم و ۸۷ نفر (۴۲/۲ درصد) از پایه دوازدهم در این پژوهش مشارکت داشتند.

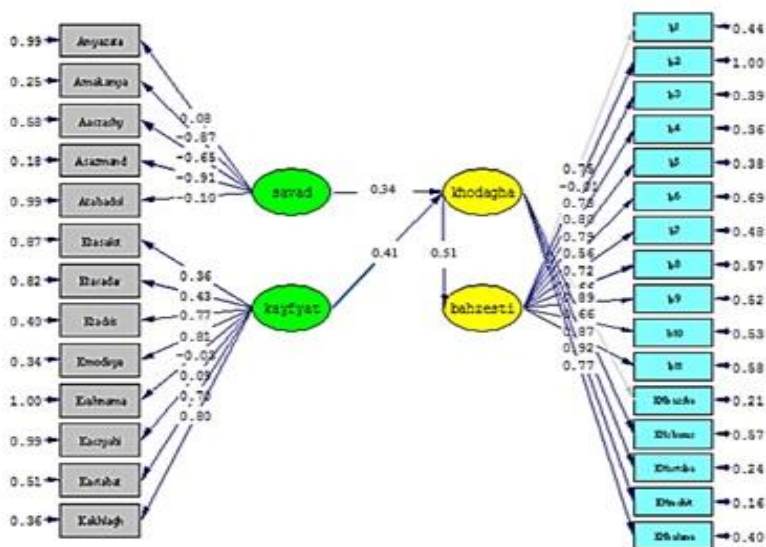
بررسی نرمال بودن داده‌ها: در صورتی که سطح معنی‌داری آزمون کمتر از $0/05$ فرض صفر را رد کرده و با اطمینان ۹۵٪ می‌توان گفت توزیع داده‌ها نرمال نیست. در صورتی که سطح معنی‌داری آزمون بیشتر از $0/05$ باشد فرض صفر را می‌پذیریم و توزیع داده‌ها نرمال است. که در جدول (۱) نتایج حاکی از نرمال بودن متغیرهای مورد بررسی است.

جدول (۱): نتایج آزمون کولمگروف-اسمیرنوف جهت تعیین نرمال بودن توزیع متغیرهای تحقیق

متغیر	سواد	کیفیت خودآگاهی	بهبودی
میانگین	۱۲۶/۳۰	۱۵۲/۵۵	۱۱۰/۸۱
	اطلاعاتی	تدریس	هیجانی
		تحصیلی	
			۲۲/۰۲

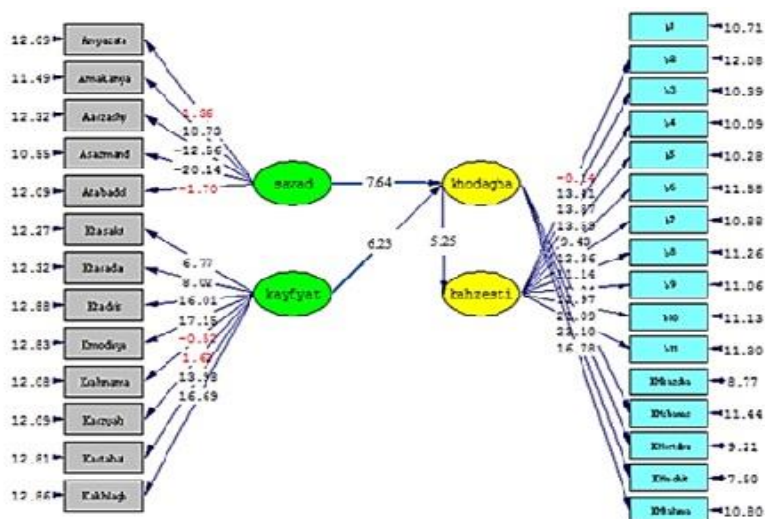
انحراف معیار	۱۱/۴۴	۱۶/۵۳	۱۶/۹۶	۵/۸۶
مقدار Z کولموگروف-اسمیرنوف	-۰/۰۷۷	۰/۰۳۷	۰/۰۷۹	۰/۰۵۹
سطح معنی داری	۰/۰۹۲	۰/۰۶۱	۰/۰۵۵	۰/۰۵۲

آمار استنباطی:

Chi-Square=70.07, df=43, P-value=0.00565, RMSEA=0.061

شکل ۲: ضرایب مسیر

Chi-Square=70.07, df=43, P-value=0.00565, RMSEA=0.061

شکل ۳: ضرایب معناداری (t-values)

متغیرها	ضریب مسیر	خطای استاندارد	آماره t	سطح معنی داری
اثر مستقیم به روی خودآگاهی هیجانی از سواد اطلاعاتی معلمان	۰/۳۴	۰/۰۴۳	۷/۶۴	۰/۰۵
کیفیت تدریس معلمان	۰/۴۱	۰/۰۳۰	۶/۲۳	۰/۰۵
اثر مستقیم به روی بهزیستی تحصیلی دانش آموزان از خودآگاهی هیجانی	۰/۵۱	۰/۰۲۱	۵/۲۵	۰/۰۵
اثر غیر مستقیم به روی بهزیستی از سواد اطلاعاتی معلمان	۰/۱۷	۰/۰۳۱	۳/۷۷	۰/۰۵
کیفیت تدریس معلمان	۰/۲۱	۰/۰۵۲	۴/۵۸	۰/۰۵

جدول (۲): برآورد ضرایب اثرات مستقیم و غیر مستقیم

همانطور که در شکل (۲) و (۳) مشاهده می‌گردد، ضریب مسیر اثر متغیر سواد اطلاعاتی معلمان بر خودآگاهی هیجانی با مقدار t ، ۷/۶۴، ۳۴ درصد تخمین زده شده است. همچنین ضریب مسیر اثر غیر مستقیم سواد اطلاعاتی بر بهزیستی تحصیلی دانش آموزان با مقدار t ۳/۷۷، ۱۷ درصد محاسبه گردیده

است. در جدول (۳) شاخص‌های برازش مدل آزمون شده گزارش شده‌اند که مدل آزمون شده کل، برازش مناسبی با داده‌های گردآوری شده دارد.

جدول (۳): شاخص‌های برازش کلی مدل آزمون شده پژوهش حاضر

معیارهای برازش مدل	شاخص	اعداد بدست آمده	مقدار نتیجه مجاز
نسبت کای دو به درجه آزادی	K^2/df	۱/۶۳	کمتر از ۳
ریشه میانگین مجذورات	RMSEA	۰/۰۶	کمتر از ۰/۱
ریشه مجذور مانده ها	RMR	۰/۰۱۲	نزدیک صفر
شاخص برازش هنجار شده	NFI	۰/۹۴	بالاتر از ۰/۹
شاخص نرم برازندگی	NNFI	۰/۹۶	بالاتر از ۰/۹
شاخص برازش تطبیقی	CFI	۰/۹۵	بالاتر از ۰/۹
شاخص برازش اضافی	IFI	۰/۹۱	بالاتر از ۰/۹
شاخص برازش نسبی	RFI	۰/۹۲	بالاتر از ۰/۹
شاخص برازندگی	GFI	۰/۹۳	بالاتر از ۰/۹
شاخص برازندگی تعدیل یافته	AGFI	۰/۹۱	بالاتر از ۰/۹

با توجه به نتایج، شاخص‌های برازندگی در مدل معادلات ساختاری فرضیه تحقیق، ابزارهای پژوهش می‌توان گفت مقدار کمی دو در مدل معادلات ساختاری فرضیه تحقیق در سطح خطای ۵ درصد معنادار است. همچنین، نسبت کمی دو به درجه آزادی در مدل معادلات ساختاری فرضیه تحقیق با توجه به ملاک مدنظر، بیانگر برازش مناسب مدل است. مقدار شاخص RMSEA در دامنه قابل قبول قرار دارد و این امر نیز گویای مقدار خطای قابل قبول در مدل معادلات ساختاری فرضیه تحقیق است. مقادیر شاخص‌های CFI، GFI، AGFI، NFI و NNFI در مدل معادلات ساختاری فرضیه تحقیق نیز با توجه به ملاک مدنظر مطلوب ارزیابی شدند که نشان‌دهنده برازش مناسب مدل معادلات ساختاری فرضیه تحقیق است. بنابراین، با توجه به نتایج مدل معادلات ساختاری فرضیه تحقیق، می‌توان گفت

همه ابزارهای پژوهش برازش مناسب و قابل قبول دارند. در جدول (۴) نتایج بررسی فرضیه‌های تحقیق ارائه شده است. سپس بررسی تفصیلی فرضیه‌های پژوهش ارائه می‌شود.

جدول (۴) بررسی فرضیه‌های تحقیق

ردیف	فرضیه	ضریب مسیر	آماره تی	p	نتیجه
۱	سواد اطلاعاتی بر خودآگاهی هیجانی تاثیر مستقیم دارد.	۰/۳۴	۷/۶۴	۰/۰۵	تائید
۲	کیفیت تدریس بر خودآگاهی هیجانی تاثیر مستقیم دارد.	۰/۴۱	۶/۲۳	۰/۰۵	تائید
۳	خودآگاهی هیجانی بر بهزیستی تحصیلی تاثیر مستقیم دارد.	۰/۵۱	۵/۲۵	۰/۰۵	تائید
۴	سواد اطلاعاتی و کیفیت تدریس معلمان با میانجی خود آگاهی هیجانی بر بهزیستی تحصیلی دانش آموزان تاثیر دارد.	۰/۳۸	-	۰/۰۵	تائید

نتیجه‌گیری:

تعلیم و تربیت و به طور کلی تحصیل بخش مهمی از زندگی هر فرد را تشکیل می‌دهد، به علاوه کمیت و کیفیت این تحصیل نقش مهمی در آینده فرد ایفا می‌کند. از این رو توجه به مسائل مربوط به دانش آموزان به عنوان آینده‌سازان جامعه اهمیت ویژه‌ای دارد. چرا که بهبود وضعیت تحصیلی دانش آموزان، یکی از اهداف اساسی نظام‌های آموزش و پرورش معاصر است. پژوهش حاضر با هدف بررسی تاثیر سواد اطلاعاتی و کیفیت تدریس معلمان بر بهزیستی تحصیلی دانش آموزان با میانجی خود آگاهی هیجانی انجام شد. نتایج به دست آمده حاکی از برازش مطلوب مدل است، که یافته‌های اصلی در ادامه خلاصه می‌شود. فرض اول تحقیق مبنی بر اینکه سواد اطلاعاتی بر خودآگاهی هیجانی تاثیر مستقیم دارد، با نتایج به دست آمده، مورد تایید بوده و با یافته‌های رشوندی و عاشوری (۱۴۰۰) و همچنین با نتایج به دست آمده از پژوهش کارانتزاس و همکاران (۲۰۱۷) تحت عنوان "رابطه سواد اطلاعاتی و خود کنترلی کارکنان با جو سازمانی" همسو می‌باشد. در تبیین این یافته باید بدانیم که هیجانان در افکار، اولویت ایجاد می‌کنند، حافظه را شکل می‌دهند، دیدگاه‌های مختلف حل مسئله خلق می‌نمایند و خلاقیت را سهولت می‌بخشند. همچنین هیجان‌ها الگوهای خودکار را که برای بقاء مهم هستند، مشخص می‌سازند. این بدان معناست که خود آگاهی هیجانی نقش بسزایی در انطباق با محیط ایفا می‌کند. حال با پیشرفت فناوری و ظهور و گسترش اینترنت، سواد اطلاعاتی افراد ارتقاء یافته و دیدگاه، عواطف افراد، سازگاری افراد با محیط و فرایندهای شناختی آنان متاثر گشته و نحوه بروز و کنترل آن نسبت به گذشته دچار تحولاتی شده است. فرض دوم تحقیق مبنی بر اینکه کیفیت تدریس بر خودآگاهی هیجانی تاثیر مستقیم دارد با توجه به یافته‌های پژوهش حاضر مورد تایید می‌باشد. و این نتیجه با یافته‌های حکمتیان، نوشادی

و نیکدل (۱۳۹۷) تحت عنوان دلزدرگی تحصیلی از درس مطالعات اجتماعی بر اساس ساختار کلاس، کیفیت تدریس و حمایت عاطفی معلم همسو می‌باشد. در تبیین این یافته می‌توان اشاره کرد که کیفیت تدریس موضوعی است که همواره از توجه قابل ملاحظه‌ای برخوردار بوده و استفاده از روش‌های فعال در تدریس، بازخورد مناسب، وضوح و روشن‌سازی در تدریس می‌تواند خودآگاهی هیجانی را در دانش‌آموزان تحت تاثیر قرار دهد. امروزه روانشناسان تربیتی معتقدند که یادگیرندگان در محیط‌های تحصیلی نه تنها به کسب دانش و مهارت شناختی ناآل می‌شوند، بلکه هیجانانگیز و ناخوشایند مرتبط با یادگیری و پیشرفت را نیز تجربه می‌کنند. پکران (۲۰۰۶) هیجان‌های ویژه یادگیری، آموزش و پیشرفت تحصیلی را شناسایی و با عنوان "هیجان‌های تحصیلی" معرفی کرد و از این رو، هیجان‌های تحصیلی به فعالیت‌های تحصیلی یا نتایج تحصیلی، گره خورده‌اند (نیکدل و همکاران ۱۳۹۱). نتایج بدست آمده حاکی از تایید فرض سوم تحقیق می‌باشد که خودآگاهی هیجانی بر بهزیستی تحصیلی تاثیر دارد. این یافته با نتایج بدست آمده از پژوهش شمسی زاده و همکاران (۱۴۰۰) تحت عنوان بررسی بهزیستی اجتماعی و خودآگاهی هیجانی بر اساس کیفیت رابطه با والدین به واسطه اعتیاد به تلفن هوشمند در دانش‌آموزان تیزهوش که در استان البرز و با پژوهش یوزباش کندی، لیوارجانی و حسینی نسب (۱۳۹۹) تحت عنوان رابطه حس انسجام و خوددلسوزی با بهزیستی تحصیلی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی تبریز: میانجی خود آگاهی هیجانی همسو می‌باشد. در تبیین این یافته می‌توان اشاره کرد که خود آگاهی هیجانی یکی از مهارت‌های شناختی است که می‌تواند بهزیستی تحصیلی دانش‌آموزان را متاثر سازد. دانش‌آموزانی که می‌توانند هیجانانگیز خودشان را مشخص کرده و به توصیف آن بپردازند عملکردهای مطلوبی در فرآیند یادگیری ایفا خواهند کرد. علاوه بر این تفسیر و تنظیم هیجانانگیز برای انطباق اجتماعی که در بهزیستی تحصیلی می‌تواند موثر باشد بسیار ضروری است. به طور کلی بهزیستی تحصیلی دانش‌آموزان تحت رضایت کلی آنان از میزان تحقق انتظاراتشان قرار دارد. دانش‌آموزان با هیجانانگیز مثبت بالا از بهزیستی تحصیلی بالاتری برخوردار هستند. در صورتی که دانش‌آموزان با هیجانانگیز منفی از جمله اضطراب، افسردگی و خشم در سطح پایین از بهزیستی تحصیلی قرار می‌گیرند.

References

- Angelaf S. (2009). Trait emotional intelligence and its relationship with problem behavior in hong adolescents. *Journal of personality and individual differences* 43 (354-361).
- Barreiro CA, Treglown L. What makes an engaged employee? A facet-level approach to trait emotional intelligence as a predictor of employee engagement. *Pers Individ Dif*. 2020 Jun1;159:109892. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2020.109892>
- Gaertner H. (2014). Effects of student feedback as a method of selfevaluating the quality of teaching. *Stud Educ Eval*. 42:91-9.

- Ghadampour, E., Darakhshanfar, R., Padervand, H., Ghorbani, M. (2020). Comparison of academic procrastination and academic self-regulation in male students with epilepsy and normal students. *Journal of School Psychology*, 9(1), 173-188. (In Persian).
- Ghadampour, E., radmehr, F., yousefvand, L. (2018). The effect training of assertiveness program on academic well-being girl students in first grade. *The Journal of New Thoughts on Education*, 14(3). (In Persian).
- Grant, A. M., Franklin, J., & Langford, P. (2002). The self-reflection and insight scale: A new measure of private self-consciousness. *Social Behavior and Personality: an international journal*, 30(8), 821-835.
- Hekmatian, Maleeha; Noshadi, Naser; Nikdel, Fariborz (2017). Academic Disenchantment in Social Studies Course Based on Class Structure, Teaching Quality and Teacher's Emotional Support. *Educational Psychology Quarterly*, 14(49): 29-51.
- Hekmatiyani, M., noshadi, N., nikdel, F. (2018). Prediction of Academic Boredom at Social studies Lesson Based on Teacher affective support, Teaching Quality and Classroom structure. *Educational Psychology*, 14(49), 29-51. doi:10.22054/jep.2018.29765.2145.
- Jalali, M., & Sadeghi, A. (2017). The effect of the transition school to university readiness program on career adaptability and academic well-being on freshman students. *Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education*, 23(1), 27-47.
- Karantzas I, Spitzmüller C. Personality (2017), The relationship between information literacy and self control of employees with organizational climate, *Proceedings of the International Conference on Mobile Business (ICMB'06) IEEE.2006*
- Kimhy D, Vakhrusheva J, Jobson-Ahmed L, Tarrier N, Malaspina D, Gross JJ. Emotion awareness and regulation in individuals with schizophrenia: Implications for social functioning. *Psychiatry Res*. 2012 Dec 30; 200 (2-3):193-201. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2012.05.029>
- Lawlor C, Vitoratou S, Hepworth C, Jolley S. Self-reported emotion regulation difficulties in psychosis: Psychometric properties of the Difficulties in Emotion Regulation Scale (DERS- 16). *J Clin*

- Psychol. 2021 77(110):2323-2340.
<https://doi.org/10.1002/jclp.23164>
- Mavroveli S, Petrides K, Rieff C, Bakker F. (2007). Trait emotional intelligence, psychological well-being and peer-rated social competence in adolescence. *British Journal of Developmental Psychology* 25(263-273).
- Mehna, Saeed and Tale Pasand, Siavash (2016). The relationship between environmental support and emotional self-awareness with academic engagement with the mediating role of academic well-being, *Iranian Journal of Education in Medical Sciences*, 16 (4): 31-42.
- Miragoli S, Milani L, Di Blasio P, Camisasca E. Difficulties in emotion regulation in child abuse potential: Gender differences in parents. *Child Abuse Negl.* 2020 Aug 1;106:104529.
<https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2020.104529>
- Mohammadi Yuzbash Kandi, Fatemeh; Livar Jani, Sholah and Hosseini Nasab, Daud. (2019). The relationship between the sense of coherence and self-compassion with the academic well-being of Tabriz medical science students: the mediating role of emotional self-awareness. *New Psychological Research Quarterly*, 15(60): 18-31.
- Nikdel, Friborz, Kadivar, Parvin; Farzad, Wali Allah; Arabzadeh, Mehdi; Kausian, Javad (2011). The relationship between academic self-concept, positive and negative emotions and self-directed learning. *Applied Psychology Quarterly*, 1(21): 103-119.
- Pekrun, R. (2009). Emotions at school. *Handbook of motivation at school*, 575-604.
- Rashundi, Adele; Ashuri, come on. (1400). The relationship between information literacy and teachers' teaching quality with academic well-being with the moderating role of students' study strategies. *Education management and perspective quarterly*. 3(4): 102-81.
- Rasouli, Arzu (2009). Investigating the relationship between students' opinions about the teaching quality of faculty members and the motivation of students' academic progress in the Faculty of Psychology and Educational Sciences of Tehran University. Master thesis of University of Tehran.
- Rieffe, C., Terwogt, M. M., Petrides, K. V., Cowan, R., Miers, A. C., & Tolland, A. (2007). Psychometric properties of the Emotion

- Awareness Questionnaire for children. *Personality and Individual Differences*, 43(1), 95-105.
- salehizadeh, M., Ghourchian, N., mohammad davoudi, A. (2020). Presentation of Conceptual Model Factors Affecting the Quality of Teaching of Professors of University of Farhangian with a Basis Based Data Theory Approach. *Journal of New Approaches in Educational Administration*, 11(43), 69-92.
- Shamsizadeh; Elham, Iftikhar Saadi, Zahra; Jayrond, Hamdaleh; Bakhtiarpour, Saeed; Makundi, Behnam (1400). Investigating social well-being and emotional self-awareness based on the quality of relationship with parents due to smartphone addiction in gifted students. *Pediatric Nursing Journal*, 8(3): 17-26.
- Yazdani, Fereydoun (1391). Designing a tool to measure the information literacy of Payam Noor University students in Hamadan province. *Information and Communication Technology Quarterly in Educational Sciences*, second year, number 4, summer 2013, pp. 29-52.

Investigating the effect of information literacy and teachers' teaching quality on students' academic well-being through the mediation of emotional feelings

Mehdi Moinikia, Fardin Foroghi Soha*,Priya Taheri, Zohra Pourmir Ali,

Abstract

Paying attention to students' academic performance and improving academic conditions is one of the main goals of education. Academic well-being is one of the important and influencing variables on academic performance. The purpose of the present study was to investigate the effect of information literacy and teachers' teaching quality on students' academic well-being through the mediation of emotional awareness. The current research is descriptive-correlational in terms of its content nature (structural equation model) and practical in terms of its purpose. The participants in the current research, or in other words, the statistical population of the research, are 2646 students studying in the first and second secondary courses of the academic year 1402-1401 of Na min city. The sampling method used is multi-stage cluster sampling and due to the heterogeneity of the statistical population, a stratified sampling method was also used. According to the Morgan table, a sample of 292 people (99 women and 193 male person) were selected. The necessary information to answer the research question was collected through standard written questionnaires. The obtained results indicate that information literacy and teaching quality have a positive effect on emotional self-awareness with the path coefficients of 0.34 with t value (7.64), 0.41 with t value (6.23), respectively. Emotional self-awareness also has a positive and significant effect on academic well-being with a coefficient value of 0.51 and a t value (5.25). The academic well-being of students depends on their overall satisfaction with the level of fulfillment of their expectations. Students with positive emotions have higher academic well-being.

Key words: information literacy, teaching quality, emotional self-awareness, academic well-being